

תוכן עניינים

2.....	מבוא.....
4.....	המונדיאל – האירוע והשפעתו על מדינות
6.....	קטאר ויחסיה עם העולם הערבי.....
11.....	קטאר והמונדיאל
11.....	הרצון של המדינה לארח את המונדיאל.....
14.....	השפעות חברתיות אפשריות של המונדיאל.....
18.....	השפעה אזורית של המונדיאל.....
20.....	השפעה כלכלית של המונדיאל.....
23.....	סיכום
25.....	ביבליוגרפיה

מבוא

אירועי ספורט המוניים כמו המשחקים האולימפיים וגביע העולם בכדורגל, נחשבו לאורך ההיסטוריה כאירועי ספורט מכוננים המציבים את המדינה המארחת במרכז הבמה הבינלאומית. משחקים אלה מחייבים את המדינה להשקיעה בפיתוח תשתיות חברתיות כמו תחבורה ציבורית, מתקני ספורט, מלונות, מקומות בילוי והן ליצור אווירה חברתית תוססת המקדמת תיירות, אחווה והדדיות. מדובר בתהליכים המחייבים את המדינה להשקיעה משאבים רבים לצורך כך, וזה בתורו מציב את המדינה במעמד בינלאומי מכובד מפאת היכולת שלה לנהל אירועי ספורט מורכבים כל-כך.¹

קטאר הינה נסיכות ריבונית ערבית קטנה במפרץ הפרסי כאשר האזור כולו נשלט בידי ענקיות אחרות כמו סעודיה ואיראן. קטאר שנהנית מעושר כלכלי עצום בעקבות משאבי הנפט והגז המצויים ברשותה, מנסה לבסס את מעמדה בין הענקיות האזוריות והן בזירה הבינלאומית. לצורך כך קטאר מנהלת מדיניות חוץ שנויה במחלוקת שמצד אחד נועדה לאתגר את ההגמוניה של סעודיה ואף של מצרים הרחוקה, אך מצד שני היא מנסה לקחת חלק בנושאים עולמיים כמו הסכסוך הישראלי הפלסטיני כמתווך פוטנציאלי. בבואה לעצב את מדיניות החוץ שלה קטאר עושה שימוש נרחב במשאבי הכלכליים לטובת תמיכה בארגונים אסלאמיסטיים, הקמת ערוץ טלוויזיה ביקורתית, יצירת קשרים עם מדינות רבות כולל גם עם ישראל.² אולם לקטאר ישנו חיסרון מבני ביחס לשכנותיה והוא כוחה הצבאי החלש, שטחה הגיאוגרפי הוא מהמצומצמים בעולם, ואוכלוסייתה הינה קטנה הנאמדת ברבע מיליון אזרחים. מתוך ההבנה כי כוחה של קטאר הינו מצומצם, זאת החלה לאמץ את גישת העוצמה הרכה העושה שימוש בכלים בלתי מוחשיים כמו מסרים, ערכים, נורמות ואידיאולוגיות על ידי שימוש במוסדות תקשורת, בנקאות ומסחר.³

השימוש בעוצמה רכה מאפשר לקטאר לאמץ פרקטיקה נוספת בהגברת עוצמתה האזורית והבינלאומית, בכך שזאת משתמשת בתחרויות ספורט בכדי להגביר את יוקרתה. ההבנה כי אירוח תחרויות ספורט בינלאומיות יכול להגביר את עוצמתה של המדינה והמוניטין הבינלאומי שלה, הוביל את קטאר לארח לא פחות מ-40 תחרויות ספורט בינלאומיות מאז ההפיכה השלטונית שהתקיימה בשטחה בשנת 1995. לצד זה קטאר ניסתה לארח תחרויות ספורט משמעותיות כמו המשחקים האולימפיים – אך ללא הצלחה יתרה עד כה. אולם בשנת 2010 קטאר נבחרה לארח את טורניר גביע העולם בכדורגל (המונדיאל) בשנת 2022. עבור קטאר היה זה רגע מכונן שכן זאת כעת נבחרה לארח את אירוע הספורט השני בחשיבותו בעולם לאחר המשחקים האולימפיים, כאשר משאלת הלב של קטאר היא כי אירוח טורניר הכדורגל יאפשר לה להגביר את מעמדה בזירה המקומית העולמית.⁴

אולם אירוח טורניר הכדורגל הציב אתגרים רבים עבור קטאר כאשר ישנן טענות כי קטאר נבחרה לארח את הטורניר באמצעות כספי שוחד; היא איננה מאופיינת בקהילה ספורטיבית ואיננה נחשבת

¹ גלילי, י. בן-פורת, א. ולידור, ר. (2009). במגרש המשחקים: ספורט וחברה בתחילת האלף השלישי. הוצאת האוניברסיטה הפתוחה, תל-אביב, עמ' 19, 277, 290.

² Rabi, U. (2009). Qatar's relations with Israel: challenging Arab and Gulf norms. *The Middle East Journal*, 63(3), p.444.

³ Weinberg, J (2017). Qatar's Activist Foreign Policy and the 2022 World Cup, *Middle East Economy*, 7(7), pp. 2-3

⁴ Reiche, D. (2015). Investing in sporting success as a domestic and foreign policy tool: the case of Qatar. *International journal of sport policy and politics*, 7(4), pp. 493-494.

המונדיאל – האירוע והשפעתו על מדינות

גביע העולם בכדורגל (ידוע גם בשם "המונדיאל"), מתוך מקור השם בספרדית: Copa Mundial de Fútbol) הינו אירוע ספורט בינלאומי המוני. אירוע המונדיאל נחשב למגה אירוע ספורט, המשתווה בחשיבותו והיקפו במידה מסוימת לאירוע האולימפיאדה. שני אירועי הספורט ההמוניים, נחשבים לאירועי הספורט החשובים בעולם, הם מתקיימים אחת לארבע בשנים, והם שואבים אליהם את תשומת הלב הבינלאומית לאורך תקופת אירוע הספורט ולשני האירועים ישנה חשיבות חברתית ומדינית עליונה. אירועי מגה ספורט ההמוניים כמו האולימפיאדה והמונדיאל נועדו בראש ובראשונה לקדם את רוח הספורט המבוססת על הדדיות, הוגנות, שיתופיות ותחרותיות. האירועים נועדו לקדם אווירה כלל חברתית ראויה ובת-קיימא המפחיתה מתחים בין-תרבותיים ומקדמת שיתוף פעולה על בסיס תחרותיות ספורטיבית. האווירה החברתית של מופעי הראווה האמורים בולטת במיוחד והיא מציגה את ההדדיות האפשרית בין בני אדם, בין לאומיים שונים ובין חברות שונות. האירועים יוצרים אחדות חברתית עולמית בין מדינות וחברות המתאגדים כולם ביחד במסגרת תחרות ספורט אחת. ישיבה משותפת בתוך מתקני הספורט, אחוות אוהדים משותפת ותחרותיות על בסיס משחק הוגן ואחוה מאפשרים ליצור על פניו שיתוף פעולה אנושי בין הלאומים השונים. אולם מופעי הראווה האמור נועד גם לסמל משמעות מדינית חשובה – כוחה ועוצמתה של המדינה.⁸

אירועי ספורט המוניים מעמידים את המדינה המארחת במרכז תשומת הלב ההמונית. אירוח המשחקים ההמוניים מחייבים מהמדינה להשקיע משאבים גדולים בבואה ליצור תנאים המאפשרים את יצירת האירוע – החל ממתקני ספורט, ועד ליכולת אכלוס וניהול האורחים כמו תחבורה מפותחת, מלונות וחדרי אירוח. אירוח אירועי הספורט ההמוניים כמו האולימפיאדה בסידני בשנת 2000 ובסין בשנת 2008 הציגו לעולם כי לא רק שהמדינות יכולות לנהל אירוע בסדר גודל שכזה אלא הדבר מציג את המדינות כמפותחות ומתקדמות. העיר סידני למשל הוצגה כאחת הערים המתקדמות, החברתיות והנקיות בעולם, ואילו אירוע האולימפיאדה בבייג'ין הציג את העיר (והמדינה) כמודרנית וחזקה אך גם כן כידידותית יותר לתייר מאשר מטרופולין עוצמתי ומרתיע. לצד זה מדינות המארחות אירועי ספורט המוניים נהנות מהגברת המוניטין שלהן, שגשוג כלכלי ואף יצירת תחושת גאווה מקומית ועולמית וקרבה לזהות לאומית וחברתית עם המדינה המארחת.⁹

כאשר מתמקדים באירוע גביע העולם בכדורגל, אירוע זה נחשב לאירוע הספורט השני בחשיבותו בעולם לאחר האולימפיאדה (באולימפיאדה למשל כל המדינות מורשות להשתתף ואילו במונדיאל רק מדינות המצליחות להשיג ניצחונות במקדמות הגביע מפאת צמצום המדינות המורשות להשתתף בטורניר הנאמד ב-32 נבחרות, אך הציפיה היא להגדיל את מספר הנבחרות למעלה מ-40); האירוע נמשך כארבעה שבועות (לעומת 16 ימים באולימפיאדה), ואילו היקף החשיפה הבינלאומי נאמד במיליארד צופים ברחבי העולם (מרביתם המכריע צופים מרחוק באמצעי התקשורת השונים). באירוע המונדיאל בשנת 2014 בברזיל, השתתפו לא פחות מ-3.3 מיליון צופים שהגיעו למדינה, ועוד מיליארד איש בקירוב עקבו אחר האירוע בתקשורת ההמונית. האירוע הכניס

⁸ גלילי, י. בן-פורת, א. ולידור, ר. (2009). במגרש המשחקים: ספורט וחברה בתחילת האלף השלישי. הוצאת האוניברסיטה הפתוחה, תל-אביב, עמ' 19, 277, 290.
⁹ גלילי, בן-פורת, ולידור, (2009). עמ' 292-291, 295.